

**Coordonator
ADINA – ELENA AVACOVICI**

**NOI UNGHIURI DE BUNE PRACTICI PRIVIND
INCLUZIUNEA TUTUROR ELEVILOR**

START UP ÎN INCLUZIUNE ȘI CARIERĂ

ARAD, 2018

Coordonator

Adina - Elena Avacovici

**NOI UNGHIURI DE BUNE PRACTICI PRIVIND
INCLUZIUNEA TUTUROR ELEVILOR**

START UP ÎN INCLUZIUNE ȘI CARIERĂ

ARAD, 2018

ISBN 973-970-0-28563-5

”Școala obișnuită cu orientarea incluzivă reprezintă mijlocul cel mai eficient de combatere a atitudinilor de discriminare, un mijloc care creează comunități primitoare, construiește o societate incluzivă și oferă educație pentru toți”

Declarația de la Salamanca

Prezența diversității în activitățile noastre educaționale este o realitate. Proveniența, opiniile, experiențele, contextul, conținuturile, cadrul organizațional și metodele folosite sunt aspecte care trebuie luate în considerare.

Obiectivele proiectului:

- *dobândirea de abilități profesionale pentru a lucra ca și școli integratoare și a ne prezenta în comunitatea locală cu cunoștințe noi în ceea ce privește abordarea diversității*
- *promovarea de practici incluzive în școală pentru a crea o comunitate educațională în care fiecare – profesor, elev, părinte - este implicat și valorizat pentru contribuția adusă*
- *susținerea profesorilor în activitatea cu grupuri diversificate de elevi*
- *identificarea elementelor componente ale identității vocaționale și alegerea viitoarei cariere*

Participanții în proiect – elevi, profesori, psihopedagogi - au exersat și au împărtășit împreună concluziile activităților pentru a putea fi multiplicatori pentru ceilalți colegi din școală, organizând sesiuni de follow-up cu învățare colaborativă Aceștia:

- *au reușit să se cunoască mai bine folosind activități nonformale cu mari oportunități de interacțiune, elaborate de echipa multinațională de proiect*
- *și-au îmbunătățit abilități și competențe importante cum ar fi: comunicare, cooperare, colaborare, delegare și distribuire de sarcini, luarea deciziei, creativitate, gândire flexibilă, acceptarea ideilor altora, interculturalitate, comunicare în limba engleză,*
- *au perceput propriile limite și cum pot evolua*
- *au exersat respectul pentru oameni*
- *au apreciat și acceptat diferențele individuale și culturale*
- *au o capacitate mai mare de incluziune*
- *sunt mai conștienți de propriile competențe și abilități*

Toate școlile participante:

- *au împărtășit experiențe și bune practici cu accent pe abilități și nu pe dizabilități*
- *și-au îmbunătățit sistemul de sprijin individual introducând bune practici din țările partenere*
- *au folosit proiectul ca resursă pentru dezvoltarea pe termen lung și au promovat practici incluzive*

Proiect Erasmus+ "NAIS" nr. 2016-1-LV01-KA219-022646

Recomandări privind competențele și atitudinile necesare unui profesor incluziv

Aceste recomandări au fost elaborate de echipele de proiect din școlile partenere:

*Tukums Evening and Distance Learning Secondary School,
Letonia*

Sint-Jozefinstituut BuSO, Antwerpen, Belgia

Secondary Medical School Ante Kuzmanića Zadar, Croația

Liceul Tehnologic Francisc Neuman Arad, Romania

RECOMANDĂRI PENTRU ECHITATE SI INCLUZIUNE

- Integrarea elevilor trebuie să se realizeze gradual, oferind sprijin pe diverse căi:
 - interviu individual cu elevul și discuții cu colegii de clasă
 - consiliere, orientare pentru profesori și părinți
 - plan de intervenție personalizat, adaptarea programei la nevoi
 - sprijin și asistență individuală
 - monitorizarea progresului
 - participare în activități extracurriculare atractive
- Școlile trebuie să contribuie la formarea unei imagini realiste a propriei persoane și să ofere suficiente cunoștințe despre piața muncii pentru a asigura o rută educațională corespunzătoare fiecărui elev
- Școlile trebuie să contribuie la educarea și implicarea părinților în progresul copiilor lor. Părinților trebuie să li se ofere sprijin psihologic și pedagogic
- Promovarea participării elevilor în crearea unui climat școlar pozitiv și a unui mediu de siguranță în școală
- Elevii trebuie ajutați să se acomodeze în mediul școlar și încurajați să participe la activități în cadrul și în afara școlii, prin care abilitățile lor sunt orientate în direcții pozitive
- Formele de evaluare trebuie să contribuie la performanțele tuturor elevilor
- Cadrele didactice trebuie să se formeze constant pentru a dobândi noi metode și competențe
- Predarea și învățarea trebuie planificate gândind plenar la toți elevii
- Profesorii trebuie să fie pregătiți nu doar pentru predare ci și pentru a face față diferitelor probleme de comportament de la clasă, știind cum să procedeze. Se recomandă : profesor de sprijin, camera de reculegere, discuții cu un psiholog, consiliere
- Diagnosticarea comportamentului elevului pentru a putea înțelege și reacționa corespunzător
- Flexibilitate în curriculum, i.e. între discipline și în cadrul temelor ; abordări crosscurriculare; situații reale de viață
- Conceperea conținuturilor predării și învățării așa încât să corespundă cu viața prezentă și viitoare a elevilor
- Promovarea cooperării și colaborării prin potențarea muncii în echipă a personalului
- Accentuarea tranziției spre locul de muncă

- Realizarea conexiunii între învățare – învățare emoțională - învățare socială
- Cooperare cu parteneri externi (ONG-uri, asociații) pentru a oferi tinerilor o imagine din viața socială și cea activă
- Discutarea regulată în școală a problemei absenteismului și abandonului
- Întâlniri regulate în cadrul școlii pentru a analiza exemple concrete, situații și a le discuta cu părinții
- Evaluarea gradului de incluziune trebuie să parcurgă următoarele etape :
 - Înțelegerea termenilor de integrare și incluziune pentru fiecare școală
 - Analiza situației reale – ce facem și ce trebuie să facem în continuare pentru îmbunătățire
 - Cooperare cu consilier școlar, psiholog
 - Analiza părerilor și opiniilor elevilor și părinților
 - Sumarizarea priorităților pentru dezvoltare
 - Elaborarea unui plan de lucru
 - Evaluarea evoluției

RECOMANDĂRI PENTRU PROFESORI ÎN VEDEREA ORGANIZĂRII LECȚIILOR ÎNTR-O ȘCOALĂ INCLUZIVĂ ȘI FOLOSIREA EFICIENTĂ A MATERIALELOR DIDACTICE

Recomandări generale

- Prezentați sarcinile de lucru pas cu pas
- Stabiliți stilul preferat de învățare al fiecărui elev
- Concentrați-vă pe un singur concept o dată
- Folosiți fișe de lucru pentru a copia cât mai puțin de pe tablă sau a scrie după dictare
- Practicați o învățare activă și distractivă - o experiență pozitivă
- Clarificați sau simplificați toate indicațiile scrise. Unele indicații sunt prezentate sub formă de paragraf și conțin multe informații. Acest lucru poate îngreuna munca elevului. Profesorul poate sublinia sau marca părțile esențiale. Reformularea lor este adesea utilă
- Începeți la un nivel confortabil pentru elev așa încât să aprecieze succesul și avansați gradual la subiecte mai dificile
- Furnizați activități practice adiționale. Unele materiale nu implică activități practice suficiente pentru elevii cu dificultăți de învățare, așa încât profesorul trebuie să suplimenteze activitățile practice pentru ca ei să dobândească abilitățile dorite. Se recomandă ca activități practice: jocuri educative, predare peer to peer, autocorectare, programe/aplicații pe calculator, fișe de lucru
- Folosiți învățarea mediată de elevi. Profesorul poate forma perechi de elevi cu nivele diferite pentru a revedea notițele, a studia împreună pentru un test, a citi cu voce tare, a scrie povești sau a face experimente
- Pregătiți materiale auxiliare pentru a lucra cu elevii cu tulburări de auz sau limbaj
- Pregătiți un rezumat al lecției. Rezumatul permite elevilor să urmărească lecția cu succes și să ia notițe corespunzător. De asemenea, elevii pot pune întrebări adecvate
- Realizați un echilibru între prezentări și activități; între prezentările orale cu informații vizuale și activitățile participative; între activități în grup mare, în grup mic sau individuale
- Învățați elevii să dobândească abilități de organizare și planificare pentru a completa tema de casă. Instruiți elevii cum se divide un proiect mai mare în subproiecte
- Realizați proiecte cooperative în care elevii au diverse roluri: brainstormer, organizator de informații, scriitor, corector, ilustrator etc.

- Oferiți alternative la temele scrise
- Discutați activitățile pentru a fi siguri că au fost înțelese
- Oferiți feedback pozitiv, folosiți evaluarea ca mijloc de stimulare
- Folosiți Learning Apps, platforma Moodle, posibilități de e-learning

Recomandări pentru profesorii care predau elevilor cu dificultăți de învățare

- Obțineți mai multe informații despre elev, dacă are un diagnostic, aflați despre dificultățile specifice de învățare cu care se confruntă
- Luați în considerare dificultatea de învățare când predați și evaluați elevul
- Comunicați cu familia elevului pentru a înțelege mai bine mediul în care trăiește și sprijinul pe care îl primește de la familie
- Dacă observați o dificultate de învățare nediagnosticată vorbiți cu părinții și încurajați să apeleze la o evaluare și diagnosticare corespunzătoare, să vorbească cu consilierul școlar/logopedul/profesorul de sprijin pentru adaptare curriculară, metode de evaluare corespunzătoare, plan de intervenție, consiliere
- Participați la workshopuri tematice: Tehnici de învățare, Strategii de învățare (Metode eficiente, Tehnici de memorare), Relația Părinte-Copil

Recomandări pentru profesorii care predau elevilor cu dislexie

- Căutați informații despre dislexie, încercați să înțelegeți extensia fenomenului. Dislexia reprezintă un stil diferit de gândire și învățare, este o dizabilitate de învățare care necesită consiliere și tutorat specific
- Încercați să abordați o atitudine pozitivă față de elev, empatică și dorința de a lucra cu elevul
- Încercați să cunoașteți bine elevul, aflați ce interese și hobby-uri are, ce activități extracurriculare agreează
- Predați astfel încât să încurajați curiozitatea și să stimulați punerea de întrebări
- "Lauda încurajează, critica ucide". Un copil dislexic are nevoie de ajutor pentru a-și depăși dizabilitățile. Este important să-i stimulați încrederea în sine și acceptarea clasei. Ei nu sunt diferiți datorită lipsei de efort sau interes
- Fiți flexibili în modificarea programului
- Încercați să faceți activități scurte și pregătiți mai multe variante de lecție
- Repetați informația deja învățată
- Încheiați fiecare oră așa încât elevul să aprecieze pozitiv performanța sa
- Scrieți informația esențială pe tablă folosind cuvinte simple și puține scrise cu majuscule

- Strategiile vizuale sunt foarte importante. Informația de pe tablă poate fi copiată pentru elev pe hârtii colorate
- Tipăriți textele pe coli galbene pentru că elevul dislexic suferă de o tulburare a percepției vizuale. Hârtia albă obosește ochiul și va avea dificultăți de concentrare
- Fiți pregătit să explicați de mai multe ori, în mai multe feluri pentru a fi înțeleși corect
- Acceptați temele făcute pe calculator pentru că scrisul de mână este tortură pentru ei. Reduceți numărul temelor scrise. Folosiți oportunitatea de a răspunde oral pentru că, de multe ori, știu și înțeleg dar nu se pot exprima în scris. Nu uitați că au nevoie de timp suplimentar pentru a îndeplini o sarcină
- Oferiți o evaluare dinainte stabilă pentru a reduce stresul
- Oferiți feedback pozitiv frecvent
- Evaluați elevul cu o metodă care îi este favorabilă (e.g. întrebări orale, proiecte etc.)
- Comunicați elevului de la începutul orei ce așteptări aveți de la el la acea oră
- Dați o singură sarcină o dată
- Elevul dislexic trebuie să stea în față, lângă un coleg care are multă răbdare și poate oferi sprijin la nevoie - study buddy
- Accentuați informația principală
- Oferiți materiale de studiu cu imagini, simplificați indicațiile cu cuvinte cheie pentru ideile importante
- Ordonăți sarcinile de la cea mai ușoară la cea mai dificilă
- Oferiți-le timp suplimentar la teste și activități
- Oferiți timp de gândire înaintea răspunsului. Puneți întrebarea și așteptați sau reveniți după scurt timp și repetați întrebarea. În acest timp ascultați răspunsurile altor elevi la aceeași întrebare. Astfel oferiți exemple
- Creați zilnic oportunități de scriere și silabisire în diferite forme cum ar fi: completare jurnal, trimitere email, scriere sau copiere teme, scrisori de mulțumire, colectare articole
- Dați-le obiecte pentru a le atinge sau mișca, folosiți matematica în relație cu timpul, banii sau calcul fracționar
- Există numeroase aplicații digitale care pot fi folosite de dislexici. Cele mai folositoare sunt:

Leo - Recorder & Transcription

Înregistrează și transcrie în timp real. Este o aplicație special destinată celor cu dislexie sau cu alte dizabilități de învățare

Lectio

Lectio este o aplicație pentru iPhone sau iPad care încurajează cititul independent pentru elevii cu dizabilități de limbaj, creată de mama unui copil dislexic.

Dragon Dictation

Dragon Dictation ajută elevii să își înregistreze vocea și să o transforme în text. Astfel copiii dislexici pot scrie eseuri.

Recomandări pentru profesorii care predau elevilor cu disgrafie

- Încurajați folosirea tastaturii pentru a mări viteza și lizibilitatea
- Oferiți elevilor rezumate
- Reduceți copiatul de pe tablă, folosiți fișe de lucru
- Încurajați elevii să folosească silabisirea sau citirea pe litere și cineva să îi controleze
- Folosiți hârtie sau creioane de diferite culori
- Permiteți elevilor să își aleagă mărimea literelor, dar nu uitați că unii scriu mărunt ca să mascheze greșelile de ortografie
- Nu puneți condiții de întindere a unei teme scrise, puneți accent pe calitate și nu pe cantitate
- Notați cunoștințele elevului
- Oferiți mai mult timp elevilor la evaluare/verificare

Recomandări pentru profesorii care predau elevilor cu discalculie

- Repetați înaintea fiecărei lecții noi
- Lăsați elevii să vorbească înainte de a rezolva
- Dați elevilor lista cu formulele învățate la clasă
- Subliniați sau încercuiți cuvinte și numere
- Alcătuiți fișe de lucru pe secțiuni
- Verificați cât mai des dacă elevii au înțeles sarcina de lucru
- Folosiți materiale auxiliare pentru a lega simbolurile matematice de cantitate
- Nu apelați la memorizare, cel puțin inițial
- Puneți multe întrebări pentru a implica elevul să gândească
- Încurajați vizualizarea problemelor de matematică. Permiteți elevilor să deseneze o schemă pentru a înțelege problema, să folosească grafice
- Oferiți exemple și faceți legături cu situații reale
- Oferiți hârtie milimetrică sau de matematică pentru a alinia corect cifrele
- Cereți explicații orale despre aflarea soluției
- Explicați noile concepte logic
- Limitați copiatul de pe tablă
- Permiteți elevilor să folosească computerul sau calculatorul pentru a se corecta
- Oferiți timp suplimentar pentru atingerea sarcinilor și încurajare
- Folosiți materiale vizuale pentru a ajuta elevii să memoreze reguli, formule, tabele. Repetiția este, de asemenea, importantă
- Adaptați întotdeauna strategiile la nevoile și abilitățile elevilor

Recomandări pentru profesorii care predau elevilor cu deficiențe de auz

- Asigurați-vă de atenția elevului și stați în fața lui când vorbiți. Elevii cu deficiențe de auz folosesc indicii nonverbale, cum ar fi expresiile faciale și limbajul corpului
- Folosiți mijloace vizuale cât de mult posibil. Elevii cu deficiențe de auz trebuie să își folosească celelalte simțuri în compensație
- Dacă folosiți filme, video-uri sau alte forme "visual media", asigurați-vă că elevii pot citi subtitrarea
- În timpul discuțiilor în clasă implicați acești elevi și oferiți-le mai mult timp pentru a pune întrebări sau a răspunde. Ei trebuie tratați la fel ca și ceilalți elevi
- Dacă se lucrează în grup așezați elevii în potcoavă așa încât să se vadă toți
- Stergeți de pe tablă subiectele încheiate așa încât să poată urmări discuția
- Sumarizați și simplificați textele
- Dați instrucțiuni clare, precise și suficient de tare
- Divizați sarcinile, măriți durata de rezolvare
- Citiți texte simple și scurte, verificați înțelegerea
- Oferiți asistență în timpul lucrărilor practice
- Dați feedback constructiv frecvent
- Așezați elevii în apropierea profesorului și a ecranului de proiecție
- Reglați nivelul sunetului, evitați perturbațiile
- Folosiți evaluarea formativă
- Prelunghiți timpul de examinare
- Oferiți întrebări ajutătoare
- Elevii citesc de pe buze așa încât fiți atenți la pronunție, volum, intonație
- Utilizați limbaj nonverbal în conversație
- Folosiți fișe de lucru cu cuvinte cheie
- Marcați schimbarea activității prin atingerea umărului
- Folosiți abordări multisenzoriale (imagini, fotografii, obiecte, modele, video, programe digitale)

Recomandări pentru profesorii care predau elevilor din medii social dezavantajate

- Aflați mai multe despre dezavantajele elevului (condiții de trai reduse, familie monoparentală, în grija rudelor, probleme financiare, adopție sau protecție socială, navetist)
- Comunicați cu familia/tutorele pentru a afla cât mai mult și a înțelege elevul; întrebați despre comportamentul de acasă
- Evidențiați punctele tari ale elevului și oferiți consiliere pentru punctele slabe. Apelați la consilierul școlar la nevoie
- Arătați empatie și deschidere deoarece acești elevi sunt nesiguri, nu au încredere în alții
- Încurajați elevii să învețe bine și sprijiniți-i să obțină burse sau să participe în proiecte
- Apelați la consilierul școlar pentru a vă sfătui în cazul eventualelor probleme emoționale
- Nu permiteți celorlalți elevi să se amuze pe seama lor sau să îi agrezeze: discutați la clasă motivele pentru care se comportă într-un anumit fel și încercați să fiți mediator. Transformați discuția într-o oportunitate despre diversitate și importanța ei, de exemplu

Recomandări pentru profesorii care predau elevilor cu risc de abandon școlar

a) *Probleme de familie și probleme socio-economice.* Abandonul este strâns legat de statusul socio-economic. Mulți dintre elevii care provin din familii cu venituri modeste iau decizia de a abandona școala ca răspuns la presiunea economică, ei trebuie să își susțină familia financiar sau părinții lor nu au posibilitatea să îi trimită la școală. Uneori trebuie să își îngrijească frații mai mici sau chiar propriul copil. Ei trebuie să se concentreze asupra altor responsabilități.

- Oferirea de burse sociale pentru a continua școala cu condiția de a participa regulat la ore și a nu depăși un număr de absențe nemotivate
- Deoarece abandonul prevalează în anumite grupuri etnice, unele programe sociale trebuie derulate în colaborare cu organizații non profit/caritabile
- Colaborarea corpului profesoral, a părinților și membrilor comunității pentru a stimula motivația, participarea, implicarea și înțelegerea nevoilor lor

b) *Plictiseală și neimplicare.* Mulți elevi spun că orele sunt plictisitoare, așa încât trebuie îmbunătățită implicarea elevilor

- Conștientizați schimbările semnificative ale rolurilor și responsabilităților unui profesor: organizator al procesului de învățare, creator de oportunități de învățare, consilier, mediator între elev și sursele moderne de învățare, nu mai este singura sursă de informații
- Folosiți abordări constructiviste, învățarea problematizată și învățarea prin cooperare
- Alături de cunoștințe de specialitate, profesorii trebuie să cunoască particularitățile vârstelor și să aibă abilități pedagogice
- Faceți învățarea relevantă. Implementați metode moderne, folosiți instrumente web 2.0, proiecte eTwinning care ajută elevii să participe într-o largă comunitate de învățare, să stabilească contacte, să fie mai motivați și mai creativi
- Pentru îmbunătățirea competențelor profesionale și culturale, elevii participă în mobilități europene sau proiecte de parteneriat Erasmus+. Astfel au șansa de a studia în altă țară pentru o perioadă, să viziteze școli, să întâlnească colegi și astfel, să își îmbunătățească abilitățile lingvistice și de specialitate și să fie pregătiți pentru cerințele pieței muncii contemporane

c) *Dificultăți academice,* din lipsa motivației de a continua studiile crezând că nu au cunoștințele necesare pentru a promova examenele finale. Dintre măsurile luate:

- Programe remediale pentru îmbunătățirea cunoștințelor, ore de pregătire suplimentară pentru elevii din ultimul an de liceu. Stabilirea unui orar pentru pregătirea suplimentară la disciplinele de examen pentru a-i ajuta să recupereze materia și a le oferi încredere în promovarea Bacalaureatului
- Elaborarea unui Plan de îmbunătățire pentru elevii cu rezultate slabe. Ore suplimentare pentru îmbunătățirea situației școlare
- Plan de intervenție personalizat – document elaborat de profesorul de sprijin și/sau diriginte și profesor consilier pentru elevii cu nevoi speciale care constă în: obiective ale intervenției și indicatori de follow-up, măsuri care trebuie luate pentru elev (cine, când, cum) și repere temporale pentru activitățile derulate

RECOMANDĂRI COMPETENȚE ȘI ATITUDINI NECESARE UNUI PROFESOR INCLUZIV

Un profesor incluziv este acela care are cunoștințele și abilitățile de a se adapta nevoilor elevilor care întâmpină variate dificultăți și care au nevoie de o atenție specială. Diploma universitară și abilitatea de predare nu recomandă pe nimeni ca profesor incluziv. Aptitudinile noastre privind relația cu elevii cu nevoi speciale, la fel ca toate celelalte, necesită multă muncă și o continuă dezvoltare. De asemenea, o bază solidă psihopedagogică în cunoașterea elevilor și strategii de predare diferențiate, planificare a lecțiilor, evaluare și cunoașterea diferitelor tipuri de handicap, dizabilități, probleme.

Un profesor incluziv trebuie să valorifice diversitatea celor care învață deoarece diferențele trebuie considerate ca resurse așa încât abordările să fie folosite în clase eterogene. Toți elevii au posibilitatea să progreseze alături de colegi și să beneficieze de suportul necesar progresului.

Aptitudinile și abilitățile unui profesor incluziv care trebuie dezvoltate în cadrul competenței de valorizare a diversității celor care învață includ:

- A învăța să înveți din diferențe;
- A identifica cel mai potrivit mod de a răspunde diversității în toate situațiile;
- A oferi sprijin tuturor elevilor;
- A aborda diversitatea în implementarea curriculum-ului;
- A folosi diversitatea în abordarea învățării ca o resursă de predare;
- A contribui la crearea în școli a comunităților de învățare care respectă, încurajează și celebrează rezultatele tuturor elevilor.

Un profesor incluziv trebuie să posede abilități de comunicare ridicate și, mai presus de orice, empatie pentru a putea cunoaște elevul și a înțelege nevoile sale speciale. Un profesor care nu are aceste abilități are puține șanse să devină un profesor incluziv. Abilitățile de comunicare și empatia pot fi dobândite prin implicarea în diferite situații de relaționare cu alții. Adesea elevii spun că profesorii lor nu îi ascultă pentru a le înțelege comportamentul și câteodată ei nu au ocazia să explice de ce s-au comportat într-un anumit mod. A-ți asculta elevii este foarte important.

Abilitățile unui profesor incluziv care trebuie dezvoltate în cazul competenței de comunicare includ:

- Comunicator verbal și non-verbal care poate răspunde diferitelor nevoi de comunicare ale elevilor, părinților și altor colaboratori;
- Susținerea dezvoltării abilităților și posibilităților de comunicare ale elevilor;
- Evaluarea și apoi dezvoltarea competenței "a învăța să înveți" prin comunicare efectivă;
- Facilitarea abordărilor de învățare cooperativă;
- Implementarea unui comportament pozitiv care susține dezvoltarea și interacțiunile sociale;
- Cunoștințe despre prevenirea/medierea/rezolvarea conflictelor și modul în care pot fi ajutați elevii să depășească conflictele.

Voluntariatul prin diferite ONG-uri derulează proiecte pentru persoane cu nevoi speciale poate contribui la dezvoltarea acestor abilități. O persoană care dorește o carieră didactică ar trebui să ia în considerare voluntariatul.

Un profesor incluziv trebuie să aibă abilități organizaționale foarte bune așa încât să poată organiza toată munca din clasă și din afara ei în care să cuprindă fiecare elev. Fiecare profesor trebuie să participe la formare profesională orientată spre managementul clasei, ca parte a dezvoltării continue a carierei. Dedicarea spre muncă, grija, înțelegerea, tratamentul egal pentru toți elevii/părinții/profesorii.

O problemă serioasă o reprezintă relația dintre profesor și familiile elevilor cu nevoi speciale. Aceasta trebuie să fie o relație deschisă, bazată pe o bună comunicare din ambele părți, deoarece atitudinea familiei față de educația copiilor este critică pentru managementul fiecărui caz în parte. Pentru a ajuta copiii este importantă interrelaționarea în scopul formării unei echipe cu alți profesori, părinți, membri ai comunității.

Aptitudinile și abilitățile unui profesor incluziv care trebuie dezvoltate în cadrul competenței de interrelaționare includ:

- Implicarea activă a părinților și familiilor în sprijinirea învățării;
- Comunicarea efectivă cu părinții și membri familiei proveniți din diferite medii culturale, etnice, lingvistice și sociale;
- Acceptare și respect.

Toți profesorii incluzivi trebuie să învețe cum să înțeleagă și să lucreze cu elevi cu nevoi speciale. Un profesor incluziv știe cum să stabilească un echilibru pentru elevii cu nevoi speciale, cu o curriculă adaptată și cu metode de evaluare corespunzătoare. În România profesorii sunt deficitari în ceea ce privește abilități de bază în incluziune, și de aceea ar avea nevoie de cursuri de formare.

Colaborarea și munca în echipă cu alți profesorii sunt abordări esențiale pentru toși profesorii deoarece educația incluzivă necesită o muncă în echipă a tuturor. Munca colaborativă susține învățarea profesională. Școlile au nevoie de un sistem de sprijin și structuri care oferă ajutor, sfaturi și orientare.

Aptitudinile și abilitățile unui profesor incluziv care trebuie dezvoltate în cadrul domeniului colaborare și muncă în echipă includ:

- Implementarea la clasă a abilităților de leadership și management care facilitează munca efectivă
- Predarea și munca în echipe flexibile
- Munca în comunitatea școlară cu sprijinul resurselor interne și externe
- Rezolvarea colaborativă a problemelor alături de alți profesioniști
- Contribuția la lărgirea parteneriatelor școlare cu alte școli, organizații educaționale din comunitate
- Dezvoltarea unor abilități verbale și nonverbale de comunicare pentru a facilita munca în cooperare cu alți profesioniști

De asemenea, profesorii pot relaționa mai bine cu elevii dacă lucrează cu ei în afara clasei, de exemplu dacă organizează excursii sau activități în aer liber. În acest fel profesorul este văzut complet diferit de elevi și își va cunoaște mai bine elevii cunoscându-le și alte laturi ale personalității.

Un profesor incluziv este acela care dorește să fie cu elevii săi și care le arată încredere. Elevii trebuie să știe că profesorul lor are încredere în ei și în eforturile lor. Încrederea este o atitudine cheie de ambele părți.

Principalele atitudini ale unui profesor incluziv:

- Gândire pozitivă
- Abordare constructivă
- Focusare pe găsirea de soluții
- Bază pe activități cu caracter practic
- Reflecție

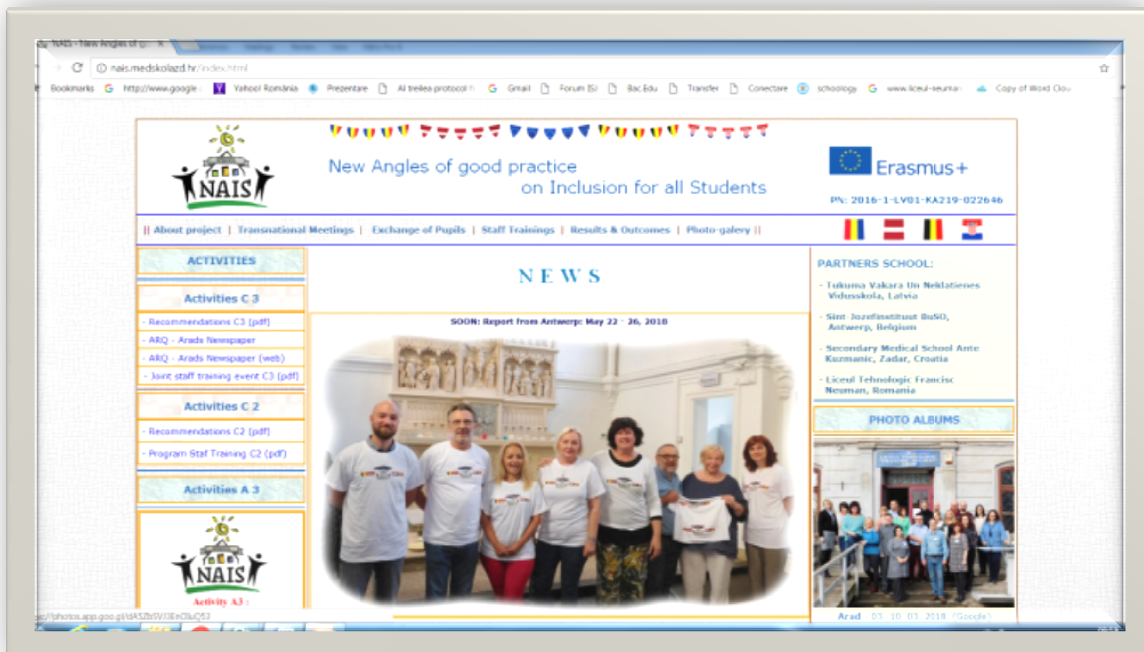
Dezvoltare personală și profesională continuă – a preda este o activitate de învățare și profesorii își asumă responsabilitatea pentru propria învățare de-a lungul vieții.

Proiect Erasmus+ "NAIS" nr. 2016-1-LV01-KA219-022646

Erasmus+

<http://nais.medskolazd.hr/index.html>

Fișe de activitate "Start up în carieră"

Aceste materiale au fost elaborate de echipa de proiect:

Liceul Tehnologic Francisc Neuman Arad, Romania

Prof.dr. Adina-Elena Avacovici

Prof. Lupei Anca Marilena

Prof. Stoica Doina

Prof. Toderici Carmen Adela

consilier scolar-psiholog Lavinia Gana

consilier scolar-psiholog Otilia Ardelean

ARGUMENT

Proiectul de parteneriat "Noi unghiuri de bune practici privind incluziunea tuturor elevilor" a abordat diversitatea crescândă a celor care învață, nevoile și perspectivele lor în evoluție, cu scopul de a consolida incluziunea în sistemul de învățământ de masă, de a facilita identificarea elementelor componente ale identității vocaționale și de a modela alegerile viitoarei cariere.

Orientarea privind cariera cuprinde o serie de activități apreciate de elevii noștri, cu rol bine determinat în:

- a face alegeri corecte
- a se cunoaște mai bine
- a dobândi abilități transferabile
- a valorifica învățarea nonformală și informală dobândită în anii de școală
- a deveni responsabili asupra propriei învățări
- a finaliza profilul ales
- a pune bazele unei cariere
- a înțelege rolul învățării de-a lungul întregii vieți

Modalitățile de derulare a activităților:

- sesiuni de consiliere individuală sau de grup
- activități cu psihologi de la Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională
- discuții asupra anumitor meserii funcție de profilul ocupațional cu specialiști, experți, persoane resursă, absolvenți cu rol de model
- vizionare materiale video cu scop motivațional sau reflexiv
- discursuri motivatoare oferite de profesioniști / oameni de succes
- asistență în completare CV, scrisoare de intenție, prezentare la interviu
- joc de rol, simulare
- participări la târguri de ofertă educațională, târg de joburi, târg firme de exercițiu
- vizite la firme, companii, universități
- plasament pentru stagii de practică local și în cadrul proiectelor de mobilitate VET Erasmus+ cu dobândire documentul Europass
- colaborare în rețeaua partenerială a școlii cu instituții (Casa Corpului Didactic, Agenția Județeană de Ofertă a Forței de Muncă etc.) și organizații (ONG, Asociații)
- activități cu voluntari români și străini

MAI MULTE AVANTAJE SAU DEZAVANTAJE ?

Scop: generare de idei, comparație

Materiale: websites (<https://resources.workable.com/job-descriptions/>;
<https://www.bestjobs.eu/ro/locuri-de-munca>) , fișă de lucru

Scurtă descriere activitate: profesorul prezintă diferite meserii (joburi) iar elevii discută despre avantaje și dezavantaje pentru fiecare job

FIȘA DE LUCRU - TEXTILE

Job	Avantaje	Dezavantaje
Confectioner industria textila		
Controlor calitate		
Croitoreasă		
Vânzător		
Antreprenor		

FIȘA DE LUCRU – SERVICII (achiziții și contractări)

Job	Avantaje	Dezavantaje
Agent contractari si achizitii		
Specialist achizitii		
Asistent vânzări magazin		
Antreprenor		

FIȘĂ DE LUCRU – SERVICII (Estetică)

Job	Avantaje	Dezavantaje
Beauty consultant		
Coafeza		
Frizer		
Cosmeticiană		
Manichiurista		
Antreprenor		
Asistent vânzări magazin cosmetice		

POTRIVIT PENTRU FEMEI SAU BĂRBAȚI ?

Scop: selectare abilități, analiză, reflectare stereotipuri-discriminare

Materiale: fișe de lucru

Scurtă descriere activitate: profesorul oferă o serie de cuvinte preluate din anunțuri de angajare. Elevii decid/selectează care sunt mai atrăgătoare pentru candidați femei sau bărbați și motivează alegerea

FIȘĂ DE LUCRU

Decideți care din următoarele cuvinte dintr-un anunț de angajare sunt mai potrivite pentru a atrage femei sau bărbați și motivați alegerea făcută.

activ, atent, ambițios, analitic, suportiv, competitiv, dominator, răspunde la provocări, loial, responsabil, încrezător, decisiv, om de echipă, determinat, independent, leader, obiectiv, dedicat, cooperativ, de încredere, comunicativ, punctual

Bărbați	Femei

FIȘĂ DE INTROSPECȚIE

Cunoaștere de sine

1. Puncte tari și puncte slabe
- 1.1. La ce sunt bun?
- 1.2. Ce fac cu ușurință ?
- 1.3. Ce îmi place să fac ?
- 1.4. Ce nu reușesc ?

Perspectivă

2. Intenții pentru viitor
- 2.1. Un job cu program flexibil?
- 2.2. Un job la birou ?
- 2.3. Un salariu mare?
- 2.4. Satisfacție sau salariu ?

Portfoliu

- 3.1. CV
- 3.2. Europass
- 3.3. Scrisoare de intenție
- 3.4. Recomandări

Învățare continuă

- 4.1. Studii superioare
- 4.2. Cursuri de formare

Piața muncii

- 5.1. Site-uri web
- 5.2. EURES
- 5.3. AJOFM

Internaționalizare

- 6.1. Oportunități în alte țări
- 6.1. Informare despre alte țări

Competențe/abilități

- 7.1. Limbi străine ?
- 7.2. Digitale?
- 7.3. Sociale?
- 7.4. Comunicare?

Oportunități

- 8.1. Part-time jobs
- 8.2. Muncă sezonieră
- 8.3. Voluntariat
- 8.4. Serviciu comunitar
- 8.5. Activități extracuriculare
- 8.6. Activități în ONG-uri
- 8.7. Firme multinaționale

PLANIFICAREA CARIEREI – EXERCITII

Scop: selectare abilități, analiză, reflectare stereotipuri-discriminare

Materiale: fișe de lucru

Scurtă descriere activitate: se organizează un workshop în scopul completării portofoliului personal.

1. Analizează stilul tău de viață actual. Ești mulțumit? Vrei să îl păstrezi sau să îl schimbi? Imaginează-ți stilul de viață pe care ți-l dorești în viitor. Ești pe drumul cel bun?
2. Analizează ce îți place / îți face plăcere și ce nu îți place. Ce activități preferi? Fă o listă cu ambele tipuri de activități – agreate și neagreate.
3. Analizează-ți pasiunile / hobby-urile. Reflectează la momentele în care te simți cel mai bine, cel mai implicat!
4. Privește punctele tale tari și punctele slabe din perspectiva unui angajator, a unei experiențe trăite, a pregătirii tale, a talentelor și abilităților precum și a caracteristicilor care țin de personalitate
5. Ești extravertit sau introvertit? Ești un gânditor sau un om de acțiune? Îți place rutina sau schimbarea?
6. Care este din punctul tău de vedere definiția succesului ? Înseamnă putere, bogăție, avere, control, mulțumire...?
7. Analizează meseria ta de vis. Ce îți doreai să devii când erai copil?

PAȘI SPRE ANGAJARE

Așezați în ordine etapele pe care trebuie să le parcurgeți în aplicarea pentru un job

1. obținerea unei calificări
2. scrisoare de intenție
3. participare la un interviu
4. solicitare de recomandări
5. căutarea unui job în presă sau pe internet
6. obținerea unei diplome într-un domeniu
7. cursuri de formare
8. alcătuirea unui dosar personal
9. câștigare experiență în domeniu
10. elaborare CV

COMPLETARE CV

A. I. își completează CV-ul. Unde trebuie să adauge următoarele?

Abilități de prezentare excelente

Licență în Arhitectură

Folosire CAD

Punctualitate

Curs utilizare Corel Draw

Limba engleză vorbit fluent

Capacitate de adaptare sporită

Nivel intermediar limba franceză

Capacitate de luare decizii sub presiune

Pictura

Aptitudini de coordonare

Voluntar Asociația X

Asistent la departamentul proiecte arhitecturale

Experienta profesionala	
Educatie si formare	
Aptitudini si competente personale	
Competente si abilitati sociale	
Competente si abilitati organizatorice	
Competente si cunostinte de utilizare a calculatorului	
Competente si aptitudini artistice	
Alte competențe	

FIȘĂ DE LUCRU

Asociați termenii din coloana A cu cei din coloana B

A

B

Diploma licență

CALIFICARE

Flexibilitate

Creativitate

Gândire critică

Programator software

ABILITATE

Managementul timpului

Primul ajutor la locul de muncă

Orientare către rezultate

COMPETENȚĂ

Negociere

A analiza și a lua decizii

Colaborare

Inițiativă

Masterat

ALTELE

Munca în echipă

Sport

STUDIU DE CAZ|

Analizați situațiile prezentate și menționați ce abilități și competențe are fiecare persoană

Caz 1.

D.P. are 45 ani și a intrat în șomaj ca inginer într-o companie multinațională de telecomunicații. În momentul de față caută să aplice în același domeniu. În timpul liber joacă baschet și înoată.

Caz 2.

S.B. are 18 ani și a terminat un liceu economic la care a studiat contabilitate. Se gândește să se angajeze ca secretară pentru a câștiga experiență de lucru. În timpul liber face parte dintr-o trupă de actori amatori.

Caz 3.

M.S. are 35 ani și doi copii. La vârsta de 25 ani a renunțat la servicii pentru a se dedica familiei.

Copiii au crescut și ar dori să se angajeze din nou. I-ar place să fie asistentă deoarece a absolvit Școala Sanitară și Asistență socială. Îi place să gătească și să coasă.

SCRISOARE DE INTENȚIE

Introduceți fiecare propoziție la paragraful corespunzător unei scrisori de intenție

După cum rezultă din CV-ul meu.....

Am o experiență de 5 ani în acest domeniu

În prezent lucrez ca.....

În așteptarea răspunsului Dvs....

Răspund de.....

Sunt disponibil pentru interviu.....

Sunt interesat în mod deosebit de acest post.....

Aș fi încântat să îmi oferiți posibilitatea unei discuții

Vorbesc bine limba engleză

Vă rog să nu ezitați să mă contactați

Vă scriu ca răspuns la anunțul.....

INTRODUCERE

.....
.....

EXPERIENȚĂ ȘI CALIFICĂRI

.....
.....

MOTIVUL APLICĂRII

.....
.....

ÎNCHEIERE

.....
.....

Imaginează-ți un post care te-ar interesa și scrie o scrisoare de intenție.

.....

FIȘĂ DE LUCRU

Elevii extrag un bilet pe care scrie un cuvânt:

- vinovat,
- fericit,
- nesigur,
- îngrijorat,
- relaxat,
- nervos,
- demotivat

Fiecare trebuie să exprime aceeași propoziție conform cuvântului extras.

"Toți trebuie să terminăm acest exercițiu acum și să mergem în biroul directorului"

Ceilalți elevi trebuie să ghicească starea exprimată.

FIȘĂ DE LUCRU

Dialog verbal – non verbal

Elevul A citește cu voce tare, iar elevul B comunică verbal-nonverbal mimând grabă, furie, dezinteres, etc...

Dialog:

A: Nu mi-ai văzut tricoul? Nu îl găsesc.

B: Care?

A: Cel alb. Cel care mi l-ai dat de ziua mea.

B: Unde l-ai pus ?

A: A fost pe pat și cineva mi l-a luat.

B. Eu nu! Poate e sub pat.

A: Am căutat peste tot și am nevoie de el acum.

B: Serios? De ce nu faci curat în dormitor și sigur îl vei găsi.

A: Of mamă, tot timpul reproșezi. M-am săturat!

B: Sunt ocupată cu curățenia. Ia altul că ai sute în dulap.

B: Uite — l-am găsit!

Ce emoții a arătat elevul B?

VIDEO SILENȚIOS

Scop: importanța limbajului corpului în comunicare

Materiale:

Video 1 (Obama): https://www.youtube.com/watch?v=p_T8tSmgMWQ#t=397

Video 2 (Federer): <https://www.youtube.com/watch?v=PfS84as9ors>

Video 3 (Shakira): <https://www.youtube.com/watch?v=I3xW0ZFos0I>

Indicații:

1. Profesorul propune spre vizionare cele 3 video fără sunet, iar elevii vor nota elemente ale comunicării nonverbale.
Care este subiectul discuției?
Elevii grupați în grup de 4 urmăresc video și notează în fișa de lucru
2. Vizionare cu sunet. Analiza observațiilor fiecărei grupe.

Contact vizual	Cât de des? Cât de intens?
Expresia feței	Expresiv sau inexpressiv? Emoții? Interes? Zâmbet?
Ținuta	Formal, informal?
Postură și gesturi	Relaxat sau rigid și imobil? Tensionat cu umeri ridicați sau ușor relaxat? Brațe încrucișate, brațe lateral de corp, gesticulare ?
Atingere	Există contact fizic? Este potrivit situației ?
Intensitate voce	Monoton, rece, dezinteresat, melodramatic ?
Durata	Răspunsuri nonverbale rapide sau întârziate
Locație	Unde are loc? Cum influențează ambientul comunicarea?

JOC DE ROL – INTERVIU CU UN COLEG

Se lucrează în perechi. Se pregătesc întrebări de tipul:

- *Sune-mi despre tine*
- *Ce interese și hobby-uri ai?*
- *Care crezi că sunt punctele tale tari și cele slabe?*
- *Care sunt cele mai importante lucruri pentru tine la un loc de muncă?*
- *Dacă ai putea alege preferi să lucrezi singur sau în echipă?*
- *Unde te vezi peste 5 ani?*
- *Ce salariu aștepți?*

Profesorul și ceilalți elevi oferă feedback.

FIȘĂ DE LUCRU

Simulați un dialog (joc de rol):

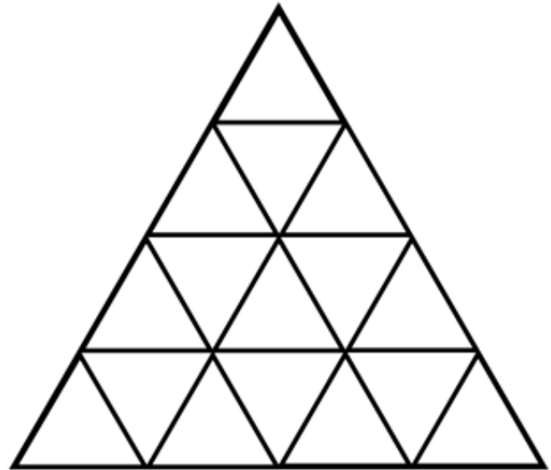
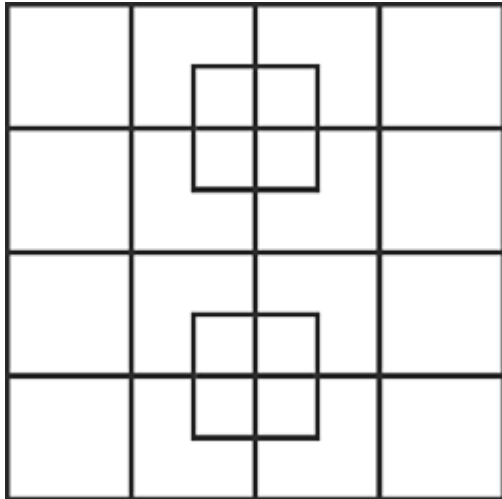
Un elev este angajatorul iar altul un angajat care încearcă să îl convingă să îi permită să înceapă ziua de lucru la 8.30 în loc de ora 8.00 deoarece trebuie să își ducă copilul la școală. El propune să înceapă cu 30 minute mai târziu și să prelungească programul cu 30 minute.

Ceilalți elevi urmăresc discuția și observă:

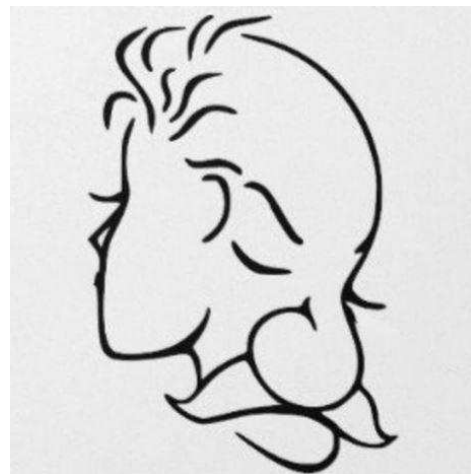
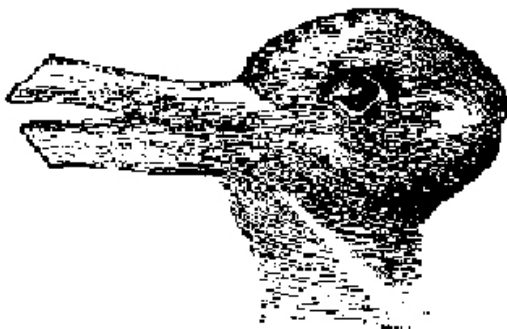
- conținutul mesajului (clar, concret, concis etc.),
- vocabularul,
- tonul vocii etc
- nu intervin în timpul discuției.
- evaluează aspectele pozitive și cele negative. Oferă feedback la final

FIȘĂ DE LUCRU

I – câte pătrate vedeți ? II – câte triunghiuri vedeți ?

III. Ce vedeți în figură?

“If we see the world around us in the same way, we lose the joy of discovery”
(Valantinas, 2011).

FIȘA DE LUCRU – SURSE DE INFORMAȚII PENTRU CARIERĂ

SURSA	AVANTAJE	DEZAVANTAJE
Cunoștințe, rude, preteni		
Profesioniști în domeniu		
Angajați		
Profesori universitari		
Consilieri în carieră		
Internet		
Ziare, reviste, radio, TV		

FIȘA DE LUCRU – OBIECTIVE SMART

1: Enunță un obiectiv personal

2: Formulează obiectivul SPECIFIC. Cine/ Unde/ Când
Cum vei atinge acest obiectiv? Menționează cel puțin 3 acțiuni:

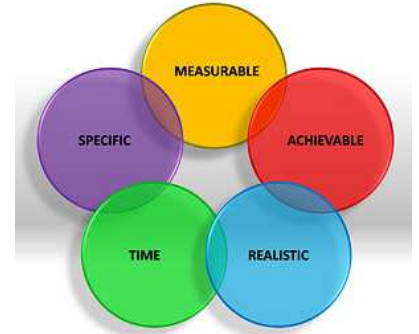
- 1.
- 2.
- 3.

3: Este obiectivul MĂSURABIL? Cum măsurăm? Când îl atingem?

4: Este obiectivul ACCESIBIL? De ce resurse adiționale ai nevoie ?

5: Este obiectivul REALISTIC? Acțiunile implicate pot fi controlate și realizate ?

6: Este obiectivul ÎNCADRAT ÎN TIMP? Stabilește un termen.

FIȘA DE LUCRU - „BĂIATUL CU DOI OCHI”.

Scop: dezvoltarea spiritului de toleranță și empatie față de persoanele cu dizabilități, perceperea deosebirilor dintre oameni ca ceva pozitiv

„În Univers există o planetă pe care trăiesc niște ființe asemănătoare cu pământeni. Unica deosebire constă în faptul, că ei au doar un singur ochi și pot vedea noaptea la distanțe mari și chiar prin pereți. Odată, pe această planetă, s-a născut un copil cu doi ochi. Părinții au fost foarte dezamăgiți, dar îngrijeau de el cu mare dragoste. Medicii au spus că nu se poate face nimic. Copilul avea nevoie de lumină pentru a vedea noaptea, iar pentru a putea privi la distanță – de telescop. Toți considerau că el vede rău. Dar iată că într-o zi băiatul și-a dat seama că poate vedea lucruri pe care ceilalți persoane nu le pot vedea – culorile. Toți locuitorii planetei deosebeau numai culorile alb și negru. El, însă, putea vedea toate culorile (și roșu, și oranj, și galben, și verde, și albastru, și mov, și maro). Și-a făcut mulți prieteni care ascultau povestirile lui despre pădurile verzi, cerul albastru și culorile florilor și ale caselor. Copii și cei maturi se adunau pentru a asculta povestirile lui.

Când a crescut, s-a căsătorit cu o domnișoară pe care nu o deranja faptul că el se deosebea de ceilalți. Cu timpul, a încetat să mai observe că este deosebit și s-a obișnuit cu faptul că mereu era înconjurat de oameni ce-i ascultau povestirile. În familia lui s-a născut un copil care nu se deosebea cu nimic de locuitorii planetei: avea un singur ochi”.

Discutații:

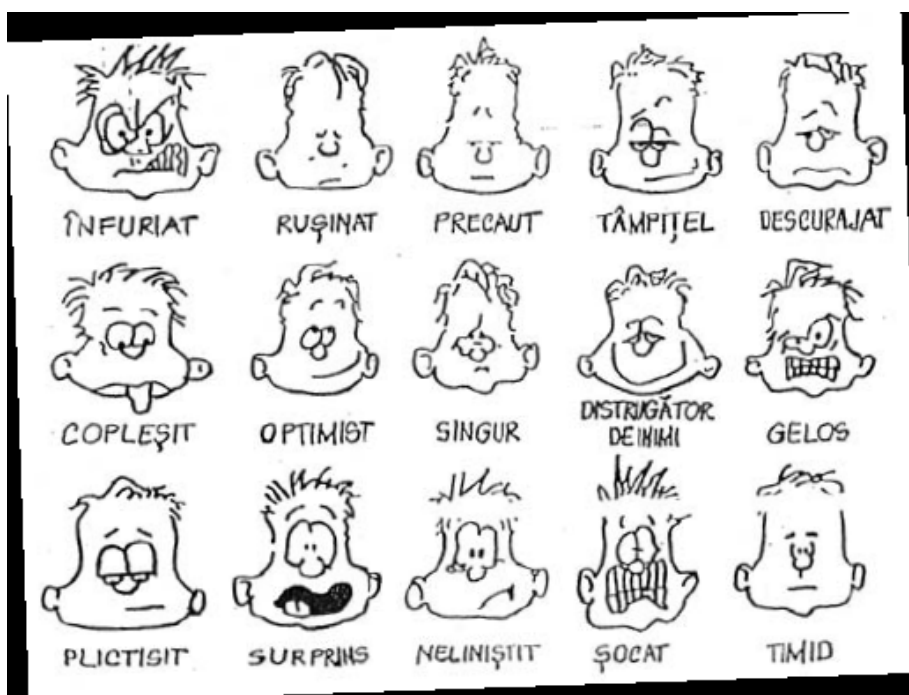
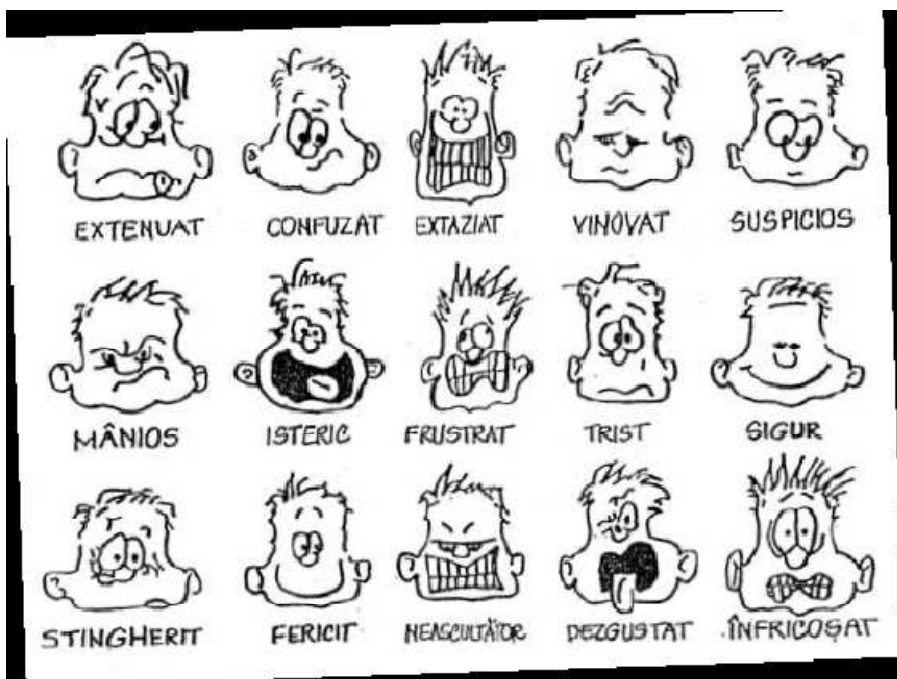
- Ce dificultăți avea băiatul cu doi ochi? De ce?
- Cum au evoluat lucrurile? De ce?
- Cum v-ați fi simțit în locul băiatului cu doi ochi, dacă ați fi locuit pe planeta unde oamenii au doar un ochi?
- Ce părere aveți, dacă ați nimeri pe altă planetă și vă deosebiți de băștinași? De ce?
- Cum vă veți comporta/ se comportă cu un copil cu dizabilități ?

Să ne închipuim că am nimerit pe planeta din această poveste.

Alcătuți împreună un mesaj adresat locuitorilor de pe această planetă, despre modul în care ați dori să fiți tratați. Discutați mesajele în grup.

FIȘA DE LUCRU

Descrie 5 situații în care ai avut o stare din figură. Ce comportament ai avut?

Ce ți-ar plăcea să schimbi în comportamentul tău?

.....

.....

Tu vorbești. Voi vorbiți. Discuții private, discuții de grup, raporte expuse, sinteze, discursuri publice... Certuri, confidențe, declarații de dragoste sau de intenție... Există chiar și unii care vorbesc singuri...

Îi vorbiți șefului, le vorbiți subordonaților ori colaboratorilor. Vorbiți cu alter ego-ul dumneavoastră. Le vorbiți clienților, medicului, funcționarului de la administrație care nu vă răspunde, copiilor, îi răspundeți soției dumneavoastră ori portarului pe lângă care treceți zilnic...

Comunicați !

Vorbiți tare, vorbiți încetșor, țipați, urlați de furie, șoptiți un secret, suspinați a lehamite, vă bâlbâiți de timiditate, tușiți când aveți o bronșită ,vă «cântă» stomacul când vă e o foame de lup ...

Comunicați !

Întindeți brațul pentru a face autostop; pentru a spune « foarfecă » vă îndepărtați și vă apropiați degetele; pentru a indica drumul întindeți brațul și mâna pentru a amenința, agitați puternic indexul ca pe un băț când nu știți ceva, rămâneți cu brațele atârând pe lângă corp și cu palmele deschise scoateți limba pentru că e dificil și sunteți foarte concentrați, iar când ajungeți ca învingător la linia de sosire, ridicați brațele către cer în semn de victorie ...

Comunicați !

Și apoi, nu spuneți nimic ! Tăceți, rămâneți mut ca un pește. Nu scoateți nici un cuvânt. Refuzați să comunicați? Dar chiar și refuzul de a comunica este o comunicare, pentru că el comunică refuzul dumneavoastră de a comunica. E limpede?

Voi tot comunicați!

(Extras din Martin, Jean-Claude, *Communiquer. Mode d'emploi. Savoir dire, savoir convaincre : la communication au quotidien*, Marabout, 2002, p. 9)

Concepție grafică și redactare
Responsabil proiect prof. Dr. Adina – Elena Avacovici

Material realizat cu sprijinul financiar al Comisiei Europene. Conținutul materialului reprezintă responsabilitatea exclusivă a autorilor, iar Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale și Comisia Europeană nu sunt responsabile pentru modul în care conținutul informațional va fi folosit.

ISBN 973-970-0-28563-5